

Kommentar (2)

I den finansplan som vi nu har fått oss serverad talas det mycket om restriktiv politik och behovet av restriktiva åtgärder, trots att den presenteras i en konjunkturfas där man normalt brukar tala om åtgärder med motsatt innebörd: expansiva åtgärder. Det är en ovanlig finansplan, men den är inte på något sätt unik. Det har åtminstone förekommit en gång tidigare att man befunnit sig i en liknande situation. Det var för exakt tio år sedan, när Sträng och Åsbrink satte in sin hästkur: svångremspolitik med en kraftig momshöjning, historiens grymaste kreditrestriktioner, även den gången i början på en lågkonjunktur. Huvudorsaken till denna ovanliga politik var densamma som den här gången. Det var det växande underskottet i bytesbalansen. Den politik som förs nu, den restriktiva politik som man åtminstone talar mycket om, har kritiserats. Man har sagt att det är fel att föra en sådan politik i början av en lågkonjunktur. Vi ska inte svälta oss ur krisen utan vi ska expandera oss ur krisen, heter det. Och då menar man att vi måste öka investeringarna, vi ska öka exporten och på det viset rätta till vår balansbrist gentemot utlandet.

Det är en sympatisk tanke, men den lider av den rätt stora bristen att det är så svårt att hitta åtgärder som statsmakterna kan vidta för att i en marknadsekonomi troliga fram en investeringsökning och en exportökning. Det enda som man kan göra är att föra en sådan politik att lönsamheten och konkurrenskraften hålls på en sådan nivå att det kommer fram en optimal mängd investeringar och tillräckligt mycket export och här kommer den restriktiva politiken in i bilden

*RUDOLF JALAKAS är
chefsökonom
vid Svenska Handelsbanken*

igen. Det är det enda sättet att på sikt få fram en sådan kostnads- och lönsamhetsutveckling. Det är klart att man kan rätta till redan begångna misstag och i ett alldeles hopplöst läge, där ingenting hjälper, anpassa valutakursen till den nya kostnadsnivån. Men om man gör det utan hjälp av restriktiv politik, som minskar själva orsakerna till att man kommit fram till behovet av en devalvering, då är det inte mycket vunnet med en devalvering. Det blir ingalunda någon engångsåtgärd i så fall.

Vi behöver alltså en mer restriktiv politik i det här läget; en politik som ska pressa tillbaka konsumtionen i den privata och den offentliga sektorn. En oundviklig följd av en sådan politik är ökad arbetslöshet. När resurser blir över vid den inhemska efterfrågeförbrukningen – och det är syftet med politiken – så är dessa resurser inte tillräckligt exporterbara, utan resurserna måste först förvandlas till exporterbara produkter eller sådana som konkurrerar med importen. Det behövs en anpassningsprocess och under denna anpassningsprocess är det oundvikligt att en del forlorar sina jobb, samtidigt som nya jobb uppstår. Det finns inte heller något exempel på något land som enbart med expansiv politik har rättat till ett stort underskott i bytesbalansen, om man bortser från de nya oljeländerna England och Norge förstås.

Det här låter som ett försvarstal för regeringens politik men det är det inte, för jag tycker inte att vi för en tillräckligt restriktiv politik. Det talas mycket om restriktiv politik, restriktiva åtgärder. Det ges en fantastisk fin analys, som övertygar oss att det behövs en restriktiv politik och sedan laggar man fram en prognos, som vittnar om att budgetunderskottet växer i samma takt som forut. Det verkar som om stabiliseringspolitiken hittills bara nått ett stabiliseringsmål: att stabilisera budgetunderskottets

ökning. Budgetens underskott ökar inflationen och kommer inte att minska nämnvärt, om man eliminerar effekterna av höjningen genom indirekta skatter, osv. Det är faktiskt en klen tröst att veta att underskottet hade varit annu större om man inte hade vidtagit vissa skattehöjningar. Det gör inte så stor skillnad i praktiken om man drunknar 5 meter under vattenytan eller 60.

Den grymma sanningen är också att vi ännu inte börjat med att få ner försämringsstakten i vår balans gentemot utlandet eller åtminstone vänt på tendenserna, utan vår utrikesbalans fortsätter att försämrast, samtidigt som vår budgetbalans fortsätter att försämrast. Jag kan

säga, att den politik som förs, har rätt riktning men den serverar medicinen i alldeles för små doser. Ekonomiministern har i en tidningsintervju uttalat sin aversion mot "snabba klipp", vilket rekommenderats av en del ekonomer och näringslivets män. Och det är klart att det går inte att på en gång lösa de här problemen, men klippen får ändå inte vara så lindriga att man med blotta ögat knappt ser resultatet. Vi har inte så lång tid på oss att klara våra problem i ordnade former. Fortsätter ökningen av vår skuld mot utlandet i den takt som den gör i dag, får vi mera komplicerade problem ganska snart och detsamma gäller statsfinanserna.